

Tweede Kamer der Staten-Generaal
T.a.v. de heer S.P.R.A. van Weyenberg
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

De Nederlandsche Bank N.V.

Postbus 98
1000 AB Amsterdam
+31 20 524 91 11
www.dnb.nl

Handelsregister 3300 3396

Onderwerp

Uw verzoek d.d. 13 juli jl. om een toezichttoets op uw initiatiefwetsvoorstel vergroten inspraak verantwoord beleggingsbeleid pensioenfondsen

Datum
14 augustus 2018

Geachte heer Van Weyenberg,

Bij deze voldoe ik aan uw verzoek tot een toezichttoets op uw concept initiatiefwetsvoorstel.

Ons kenmerk
T027-1504258312-558

Uw wetsvoorstel heeft als doel het vergroten van de invloed van deelnemers op het verantwoord beleggingsbeleid bij pensioenfondsen. Daartoe beoogt uw wetsvoorstel op hoofdlijnen te regelen:

- Een goedkeuringsrecht voor het verantwoordingsorgaan (VO) en het belanghebbendenorgaan (BO) voor het uitsluitingenbeleid;
- Een adviesrecht voor het VO en het BO over de wijze waarop in het beleggingsbeleid rekening wordt gehouden met milieu en klimaat, mensenrechten en sociale verhoudingen (het verantwoord en duurzaam beleggingsbeleid);
- Verplichting voor een pensioenfonds om een uitsluitingenbeleid vast te stellen en ten minste driejaarlijks te evalueren.

De Nederlandsche Bank (DNB) onderschrijft de doelstelling om deelnemers (of hun vertegenwoordigers) nauw te betrekken bij het verantwoord en duurzaam beleggingsbeleid. Het gaat immers om pensioengeld dat ten behoeve van de deelnemers wordt belegd door het pensioenfonds. Uit hoofde van toezicht en met oog op gevolgen voor de governance van pensioenfondsen hebben wij echter wel kanttekeningen bij de voorgestelde wetgeving.

Wij achten daarbij van belang dat het bestuur van een pensioenfonds op grond van artikel 102a Pensioenwet (Pw), of artikel 109a Wet verplichte beroepspensioenregeling (Wvb), al in overleg met onder andere het VO of het BO zorg draagt voor de vastlegging van de doelstellingen en beleidsuitgangspunten van het fonds. De organen van een pensioenfonds, waaronder het bestuur en het VO of het BO, gebruiken deze doelstellingen en uitgangspunten bij de besluitvorming (door het bestuur), de verantwoording (door het Bestuur aan de

Datum

14 augustus 2018

Ons kenmerk

T027-1504258312-558

RvT, het VO of het BO), de advisering (door het VO of het BO) en het toezicht (door de RvT) binnen het pensioenfonds.

Hoe het pensioenfonds rekening houdt met duurzaamheid in het strategisch beleggingsbeleid, waaronder de vaststelling en wijziging van een uitsluitingenbeleid, is bij uitstek een onderwerp voor het overleg tussen het bestuur en de andere organen van een pensioenfonds. Het vaststellen van een verantwoord en duurzaam beleggingsbeleid in overleg van het bestuur met onder meer het VO of het BO draagt bij aan het creëren van draagvlak voor de keuzes die gemaakt worden. Dit is ook zo vastgelegd in de Code Pensioenfondsen.

Goedkeuringsrecht VO en BO op uitsluitingenbeleid

Introductie van een goedkeuringsrecht op het uitsluitingenbeleid brengt het risico met zich dat de verantwoordelijkheid van het bestuur voor de uitvoering van het beleggingsbeleid (d.w.z. het strategisch beleggingsbeleid, het beleggingsplan en de uitvoering hiervan) wordt beïnvloed. Hier zien wij twee bezwaren:

- Een uitdrukkelijk goedkeuringsrecht voor het VO en het BO staat op gespannen voet met de doelstelling van artikel 102a Pensioenwet en artikel 109a Wvb. Naar onze mening zou het uitsluitingenbeleid al onderdeel moeten zijn van het proces van vaststelling van beleidsuitgangspunten voor het strategisch beleggingsbeleid, waar het VO of het BO bij moeten zijn betrokken. Het is naar ons oordeel niet wenselijk om het VO of het BO een (zwaardere) rol (goedkeuring) te geven in de fase waarin het bestuur die uitgangspunten verder uitwerkt en vastlegt in het strategisch beleggingsbeleid en het beleggingsplan. Bovendien kan een expliciet goedkeuringsrecht de effectieve besluitvorming van het pensioenfonds bemoeilijken. Invoering van een goedkeuringsrecht voor een onderdeel van het strategisch beleggingsbeleid leidt er immers toe dat een gedeelte van de in overleg vastgestelde beleidsuitgangspunten nog niet vaststaat. Het bestuur moet dan in een latere fase de uitwerking van dit onderdeel van het strategisch beleggingsbeleid nog eens apart voorleggen aan het VO of het BO, met de kans dat goedkeuring wordt onthouden of een dreigende afkeuring leidt tot aanpassing van de beleidsuitgangspunten, waarvoor weer overleg noodzakelijk is als voorzien in 102a PW.
- In het bijzonder voor het VO geldt dat de invoering van een goedkeuringsrecht niet goed past bij de taak van een medezeggenschapsorgaan. Het feit dat het VO een goedkeuringsrecht heeft op de vaststelling van een uitsluitingenbeleid zou kunnen leiden tot de conclusie dat sprake is van medebeleidsbepalerschap van (leden van) een VO (inclusief wettelijk verplichte toetsing door DNB). Of daarvan sprake is

Datum

14 augustus 2018

Ons kenmerk

T027-1504258312-558

hangt af van de concrete bewoording en impact van het uitsluitingenbeleid en de overige omstandigheden bij het pensioenfonds. Naarmate het uitsluitingenbeleid minder ruimte laat voor de invulling van het strategische beleggingsbeleid door het bestuur, kan de situatie ontstaan dat (leden van) het VO als medebeleidsbepaler kan of moet worden gekwalificeerd.

Overigens vergt deze taakverzwaring van het VO naar onze verwachting ook meer kennis en deskundigheid op beleggingsterrein van leden van een VO.

- In het bijzonder voor het BO geldt dat het uitsluitingenbeleid naar ons oordeel onderdeel uitmaakt van het strategisch beleggingsbeleid, waarvoor al een goedkeuringsrecht geldt voor het BO.

Adviesrechten VO en BO inzake verantwoord beleggingsbeleid

In uw wetsvoorstel wordt een adviesrecht voorgesteld voor het VO en het BO van een pensioenfonds over de wijze waarop in het beleggingsbeleid rekening wordt gehouden met milieu en klimaat, mensenrechten en sociale verhoudingen, met uitzondering van het uitsluitingsbeleid. Naar ons oordeel is het niet nodig om een dergelijk adviesrecht aan het VO en het BO te geven voor verantwoord en duurzaam beleggingsbeleid; in het kader van de vaststelling van de doelstellingen en beleidsuitgangspunten zijn deze organen immers al volledig betrokken geweest.

Toekenning van een nieuw adviesrecht aan het BO is niet wenselijk, omdat het BO al een goedkeuringsrecht heeft op het strategisch beleggingsbeleid, waarvan duurzaam beleggingsbeleid naar ons oordeel een onderdeel is (zie artikel 115c, lid 9 Pensioenwet).¹ Een extra adviesrecht voor een subonderdeel van het beleggingsbeleid brengt verwarring met zich in de rol en verantwoordelijkheid van het BO.

Uitsluitingenbeleid

Het "uitsluitingenbeleid" is een nieuw wettelijk begrip. Het heeft onze voorkeur om dit nader te omschrijven en te verduidelijken, waarbij wij het oog hebben op de relatie tussen strategisch beleggingsbeleid, verantwoord en duurzaam beleggen en de als onderdeel daarvan te hanteren uitsluitingen en de wijze waarop dat wordt vastgelegd in het beleggingsplan. Wij merken overigens op dat een uitsluitingenbeleid één van de onderdelen is van een verantwoord en duurzaam beleggingsbeleid van een pensioenfonds. Verder wordt voor dit (nieuwe) onderdeel van het beleggingsbeleid een 2 jaarlijkse wettelijke evaluatie en actualisering voorgeschreven, terwijl de huidige lagere regelgeving (artikel

---

¹ Dit adviesrecht leidt in praktische zin voornamelijk tot een extra adviesrecht van het belanghebbendenorgaan voor het verantwoord beleggen als onderdeel van het beleggingsplan (voor zover dit niet is gespecificeerd in het strategisch beleggingsbeleid waarvoor al goedkeuringsrecht geldt).

13a Besluit nFTK) ruimte laat om de periodiciteit van de beleggingscyclus af te stemmen op de situatie van het fonds. Dit lijkt ons geen logische opzet.

Tot slot

We onderschrijven de doelstelling van uw wetsvoorstel om deelnemers te betrekken bij het duurzaam en verantwoord beleggingsbeleid, waaronder het formuleren van de hoofdlijnen voor een uitsluitingenbeleid. Tegelijkertijd zien we in de voorgestelde uitbreiding van de bevoegdheden van het VO en het BO bezwaren met oog op de governance en effectieve besturing van een pensioenfonds, zoals hiervoor uiteengezet. We geven u daarom in overweging om als alternatief te kiezen voor een uitdrukkelijke vastlegging in artikel 102a Pw en artikel 109a van de Wvb, dat een pensioenfonds bij de vaststelling van de doelstellingen en beleidsuitgangspunten van het pensioenfonds uitdrukkelijk aandacht besteedt aan de wijze waarop in het beleggingsbeleid rekening wordt gehouden met milieu en klimaat, mensenrechten en sociale verhoudingen (inclusief hoofdlijnen voor het uitsluitingenbeleid). Daarmee wordt inspraak van vertegenwoordigers van deelnemers expliciet geborgd in de pensioenwetgeving. Een wijziging van de artikelen 115a, 115c en 135 PW is dan niet nodig.

Ik vertrouw u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd,

Hoogachtend,

Datum

14 augustus 2018

Ons kenmerk

T027-1504258312-558